

Samen Thuis 2023-2026

Regionale uitwerking van de Visie opvang en beschermd wonen Parkstad 2018-2026

Inhoud

1. Aanleiding	3
2. Uitgangspunten	4
2.1 Visie opvang en beschermd wonen Parkstad 2018-2026	4
2.2 Concretisering van de visie in de uitvoeringsagenda	4
3. Context	6
3.1 Overgang van BW-cliënten naar de Wlz	6
3.2. Veranderende doelgroep	6
3.3 Een nieuw verdeelmodel	6
3.4 Norm voor Opdrachtgeverschap	7
4. Afbakening	8
4.1 Wat is Beschermd wonen?	8
4.2 Over wie hebben we het?	8
4.3 Wat doen we met nieuw ontwikkeld aanbod?	9
4.4 Housing Parkstad	9
4.5 Afhankelijkheden	10
5. Vormgeven samenwerking	11
5.1 Samenwerking	11
6. Naar nieuwe afspraken per 2023	12
6.1 Doelstellingen	12
6.2 Ontwikkelopgaven	13
6.3 Instrument Toegang	14
6.4 Instrument Leveranciersmanagement	14
6.5 Instrument Bekostiging	15
6.6 Instrument Contractvormen	15
7. Financiën	16
8. Data en Monitoring	18
9. Het vervolg	19

1. Aanleiding

De Parkstadgemeenten werken al lang samen op het thema Opvang en Beschermd wonen. In 2018 hebben alle gemeenteraden van Parkstad de 'Visie opvang en beschermd wonen Parkstad 2018-2026' vastgesteld. Deze visie is opgesteld voor de periode 2018-2026, met het oog op de ontwikkelingen rondom de op handen zijnde doordecentralisaties. De afgelopen jaren is deze visie uitgewerkt in een tweetal opeenvolgende uitvoeringsagenda's die door alle colleges zijn vastgesteld.

De samenwerking komt nu in een nieuwe fase terecht, waardoor we een aantal zaken moeten actualiseren en concretiseren. Vanaf 2023 is Beschermd wonen (BW) daadwerkelijk geen taak meer die door het Rijk bij de centrumgemeenten is belegd. Elke gemeente is dan zelf verantwoordelijk voor het voorzien in Beschermd wonen, en ontvangt daarvoor de middelen. Daarbij is sprake van een ingroeipad van 10 jaar, waarbij de centrumgemeenten steeds minder middelen en de individuele gemeenten steeds meer middelen ontvangen. Daarnaast speelt ook een landelijke herverdeling van de middelen van de decentralisatieuitkering BW in de vorm van de invoering van een objectief verdeelmodel, met als gevolg dat Parkstad minder middelen ter beschikking krijgt.

Maatschappelijke opvang en Vrouwenopvang blijven, in ieder geval de komende jaren, nog wel een taak waar de centrumgemeente voor aan de lat staat en alle middelen ontvangt.

Alhoewel elke gemeente zelf verantwoordelijk is, zijn de gemeenten een Norm voor Opdrachtgeverschap overeen gekomen (ledenvergadering VNG 10 juni 2020). Met de Norm voor Opdrachtgeverschap erkennen de gemeenten dat voor sommige vormen van zorg regionale en bovenregionale samenwerking vereist is. De norm schetst hoe de gemeenten dat willen regelen. Dit betekent dat wij in Parkstad afspraken moeten maken over:

- Regiovisie
- Samenwerking
- Toegang
- Zorgcontinuïteit
- Governance
- Bovenregionale inkoop en plaatsing
- Administratieve lasten
- Contractering

In deze notitie geven we daar - op hoofdlijnen- richting aan. Na vaststelling van deze notitie door alle colleges kan een en ander nader uitgewerkt worden, zodat we op 1 januari 2023 klaar zijn voor de doordecentralisatie. De raden worden geïnformeerd via een raadsinformatiebrief.

Financiële afspraken en afspraken over de juridische vorm van de samenwerking worden separaat aan de raden voorgelegd.

De rode draad is samenwerking tussen gemeenten met aanbieders en cliënten. Vandaar de titel van deze notitie 'Samen Thuis'. Alleen door goed samen te werken, kunnen we in de komende jaren, ondanks een afnemend door het Rijk beschikbaar gesteld budget, goed zorg blijven dragen voor de kwetsbare burgers die een beroep moeten doen op Beschermd wonen.

Gedurende de totstandkoming van deze notitie hebben afstemming en reflectie met zowel aanbieders als cliëntenraden plaatsgevonden. Daaruit kwam naar voren dat het fundament, waarop Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen in Parkstad is gebouwd, stevig is. We slagen er in om onze meest kwetsbare inwoners huisvesting en begeleiding te bieden. En doen dat zonder dat de uitgaven jaarlijks sterk stijgen en met lage administratieve lasten. Er zijn ook ontwikkelpuntenpunten naar voren gekomen. We willen deze oppakken en daarmee Beschermd wonen toekomstbestendig maken, met actieve betrokkenheid van alle gemeenten.

2. Uitgangspunten

Het raamwerk voor 'Samen Thuis' wordt gevormd door de uitgangspunten die wij als regio gezamenlijk hebben vastgesteld binnen de Visie opvang en beschermd wonen Parkstad 2018-2026, zoals bekrachtigd door onze gemeenteraden in 2018. Hieronder staan de hoofdpunten opgesomd, alsook de concrete uitwerkingsrichting die door de colleges in 2021 is vastgesteld in de 'Uitvoeringsagenda 2021-2022'.

2.1 Visie opvang en beschermd wonen Parkstad 2018-2026

In de visienota opvang en beschermd wonen Parkstad 2018-2026 hebben de Parkstadgemeenten de visie van de landelijke adviescommissie Toekomst Beschermd wonen (commissie Dannenberg) omarmd:

1. Zorg voor een stabiele woonplek in de wijk, midden in de samenleving.
2. Maak spaarzaam gebruik van een Beschermd woonvoorziening.
3. Organiseer persoonsgerichte zorg met focus op herstel en participatie.
4. Houd de herstelroute open, schrijf niemand af.
5. Organiseer de condities voor sociale inclusie:
 - Versterken van zelfmanagement, ervaringsdeskundigheid en informele zorg
 - Garanderen van langdurige begeleiding met flexibele intensiteit
 - Ondersteuningscontinuüm voor herstel en participatie
 - Een breed arsenaal van woonvarianten
 - Beschikbare en betaalbare wooneenheden
 - Laagdrempelige toegang tot zorgfuncties
 - Duurzaam samenwerken tussen gemeenten en zorgverzekeraars
 - Borgen van kwaliteit en vraaggerichtheid van ondersteuning

In de visienota hebben we daar nog een aantal uitgangspunten aan toegevoegd:

- Wij zullen in Parkstad gezamenlijk en in solidariteit de visie Dannenberg uitwerken en uitvoeren.
- De burger (de cliënt) staat centraal.
- Zelfregie en eigen kracht van de cliënt worden versterkt.
- Er wordt maatwerk geleverd op basis van persoonlijke omstandigheden en de ondersteuning is integraal, passend en adequaat.
- De afspraken met de zorginstellingen maken soepel op- en afschalen en het leveren van dit maatwerk mogelijk.
- De administratieve lasten zijn beperkt.
- De resultaten kunnen gemonitord worden.
- Er is vertrouwen in en handelingsruimte voor de professional.

2.2 Concretisering van de visie in de uitvoeringsagenda

In de Uitvoeringsagenda 2021-2022 hebben we ten aanzien van de zorginkoop een aantal uitgangspunten nader geconcretiseerd:

- Geen "open house", maar een langdurige samenwerkingsrelatie met een beperkt aantal aanbieders.
- Sturen op samenwerking tussen aanbieders, geen concurrentie.

- Eerlijke prijs.
- Pgb's beperken, het zin-aanbod, ofwel het gecontracteerde aanbod, moet toereikend zijn om alle doelgroepen te bedienen.
- Spreiding van cliënten/voorzieningen en uitstroom binnen Parkstad en aandacht voor inbedding in de wijk.
- Onderzoeken welke slimme combinaties mogelijk zijn met de bestaande inkoopstrategieën voor Wmo en Jeugdwet om daarmee te werken aan continuïteit voor de doelgroep uitstromend uit de Jeugdwet of doorstromend naar de "reguliere Wmo".

De vastgestelde visie uit 2018 en de concretisering hiervan in de Uitvoeringsagenda 2021-2022 vormen gezamenlijk de basis voor de nadere uitwerking van de uitgangspunten die in de notitie "Samen Thuis" worden beschreven.

3. Context

3.1 Overgang van BW-cliënten naar de Wlz

In 2021 heeft een overheveling plaatsgevonden van de Wmo 2015 Beschermd wonen naar de Wet Langdurige Zorg (Wlz) van de groep cliënten die langdurig is aangewezen op 24 uren zorg, zonder verbeterperspectief. De indicatiestellingen daarvoor zijn door het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) verricht. Per 2021 komen deze mensen voor rekening en verantwoordelijkheid van het Zorgkantoor (Wlz). Circa 65% procent van de BW-cliënten van Parkstad is per 1 januari 2021 naar de Wlz gegaan. Dit zijn voornamelijk intramurale cliënten. De BW-cliënten met perspectief op uitstroom naar duurzaam en zelfredzaam wonen blijven onder de Wmo vallen en blijven dus de verantwoordelijkheid van de individuele gemeenten.

3.2. Veranderende doelgroep

Een inhoudelijke herijking is noodzakelijk omdat we de doelgroep Beschermd wonen binnen de Wmo zien veranderen. Dit komt met name door de hierboven benoemde ontwikkeling waardoor veel cliënten een Wlz-indicatie hebben ontvangen. Daardoor is de BW-doelgroep binnen de Wmo veranderd naar een doelgroep met meer door- en uitstroommogelijkheden. Ons aanbod zal hierop moeten aansluiten. Er zal onder andere meer accent komen te liggen op dagbesteding als middel om te komen tot meer zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie. Daarnaast zien we ook enkele andere ontwikkelingen: we zien de vraag naar Beschermd wonen voor jonge cliënten met LVB-problematiek (problematiek samenhangende met een licht verstandelijke beperking) toenemen, evenals de vraag naar passend aanbod voor jongvolwassenen met autisme.

De extramuralisering en de focus op het bevorderen van zelfstandig wonen hebben ook tot gevolg dat cliënten soms een kortstondige 'terugval' kunnen hebben: een periode waarbinnen zelfstandig wonen even niet mogelijk is. Dit vraagt om een flexibel aanbod aan begeleidingsplekken waar cliënten op adem kunnen komen. Het doel is om van hieruit weer 'terug op de rit' te komen, zodat ze daarna weer zelfstandig kunnen wonen, eventueel met ambulante begeleiding.

Deze doelgroepen vragen dus deels om een andere en flexibelere benadering in het aanbod dan momenteel beschikbaar is. Om een betere match tussen zorgvraag en -aanbod te krijgen én om alle cliënten een passende plek te kunnen bieden, is een inhoudelijke herijking van het ingekochte aanbod noodzakelijk.

3.3 Een nieuw verdeelmodel

Vanaf 1 januari 2023 komt er een nieuwe financiële verdeling over de gemeenten en naar verwachting zal het zogeheten Woonplaatsbeginsel voor Beschermd wonen ingevoerd worden. Daarmee wordt geregeld dat alle gemeenten voortaan verantwoordelijk zijn voor Beschermd wonen voor de eigen inwoners en daartoe in staat worden gesteld, aangezien ze daarvoor ook de middelen zullen ontvangen. Voor de verdeling van deze middelen is een verdeelmodel ontwikkeld op basis van objectieve criteria. Concreet betekent dit dat de gemeente Heerlen in 2022 nog het volledige regionale budget Beschermd wonen ontvangt. Vanaf 2023 wordt het objectieve verdeelmodel geleidelijk ingevoerd. Dit gebeurt via een overgangsregeling, die in totaal 10 jaar duurt. Gedurende deze periode wordt in stappen toegewerkt naar het nieuwe verdeelmodel. Op 1 januari 2032 wordt de laatste stap gezet en is sprake van een budget dat volledig wordt verdeeld op basis van het objectief verdeelmodel. Zie verder hoofdstuk 7 Financiën.

3.4 Norm voor Opdrachtgeverschap

Gemeenten zijn een Norm voor Opdrachtgeverschap overeen gekomen (ledenvergadering VNG 10 juni 2020). De binnen de VNG afgesproken Norm voor Opdrachtgeverschap stelt een niet-vrijblijvende regionale samenwerking verplicht. De huidige gemeenschappelijke regeling binnen onze regio is nog gebaseerd op de centrumgemeentestructuur en zal in dat kader worden herzien. We erkennen dat voor sommige vormen van zorg regionale en bovenregionale samenwerking vereist is. De juridische vorm waar de toekomstige samenwerking op gebaseerd wordt, zal in de loop van 2022 aan de individuele raden voorgelegd worden ter besluitvorming.

4. Afbakening

4.1 Wat is Beschermd wonen?

Beschermd wonen is een voorziening voor mensen die vanwege psychische of psychosociale problemen er niet in slagen om zelfstandig te wonen zonder de directe nabijheid van 24 uur per dag toezicht of ondersteuning.

Bij Beschermd wonen gaat het om mensen bij wie onderdak, toezicht en begeleiding niet afhankelijk zijn van op genezing gerichte zorg.

Artikel 1.1.1 Wmo

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder beschermd wonen: wonen in een accommodatie van een instelling met daarbij behorend toezicht en begeleiding, gericht op:

- het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie,
 - het psychisch en psychosociaal functioneren,
 - stabilisatie van een psychiatrisch ziektebeeld,
 - het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast
- of

- het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen,

bestemd voor:

personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.

Artikel 1.2.1 onder b Wmo

Een ingezetene van Nederland komt overeenkomstig de bepalingen van deze wet in aanmerking voor een maatwerkvoorziening bestaande uit:

beschermd wonen, te verstrekken door het college van de gemeente tot welke hij zich wendt, voor zover hij in verband met psychische of psychosociale problemen niet in staat is zich op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk te handhaven in de samenleving

Beschermd wonen onderscheidt zich dus van andere Wmo-begeleiding door **de noodzaak tot directe nabijheid van 24 uur per dag toezicht of ondersteuning**. Dat kan zijn in de vorm van intramuraal Beschermd wonen (wonen in een accommodatie van een instelling) of ambulante Beschermd wonen: "gewoon thuis", maar met de noodzakelijke directe nabijheid van toezicht of ondersteuning. Dit ambulante Beschermd wonen noemen we ook wel 'Beschermd thuis'.

4.2 Over wie hebben we het?

Zoals in de aanleiding aangegeven is de doelgroep van Beschermd wonen door een aantal factoren flink aan het veranderen. Met name de migratie naar de Wlz betekent dat de doelgroep die onder Wmo Beschermd wonen blijft vallen, meer ontwikkelperspectief heeft dan voorheen. De mensen die aanspraak maken op Beschermd wonen blijven echter zeer divers, waarbij de grote gemeenschappelijke deler is dat zelfstandig wonen zonder 24-uurs toezicht of bereikbaarheid niet mogelijk is. We zien een aantal kenmerken vaak (en in combinatie met elkaar) voorkomen: autisme, psychiatrische problematiek, LVB, verslavingsproblematiek en psychosociale problematiek. We zien echter ook het

perspectief dat deze doelgroep heeft. Vaak kan een Beschermd wonen-traject hen helpen om een betere draaglast-draagkracht balans te bereiken en te werken naar een meer zelfstandige manier van wonen.

Deze verschuiving naar een doelgroep met over het algemeen meer ontwikkelperspectief heeft ook gevolgen voor het benodigde begeleidingsaanbod binnen Beschermd wonen (meer gericht op ontwikkeling en mogelijkheden van de cliënten dan het geval is bij langdurig verblijf).

4.3 Wat doen we met nieuw ontwikkeld aanbod?

VNG en VWS onderkennen dat er in de loop van de tijd in het land allerlei tussenvormen zijn ontstaan, waarbij niet altijd evident is of het Beschermd wonen is of 'reguliere Wmo'. Over deze tussenvormen dienen de regio's afspraken te maken.¹

In Parkstad betreft het de Skaeve huse (woningen voor mensen die vanwege hun woongedrag niet in een regulier huis kunnen wonen) en het begeleid wonen. Voor de Skaeve huse geldt dat dit aan de definitie van Beschermd wonen voldoet: er is een noodzaak tot directe nabijheid van 24 uur per dag toezicht of ondersteuning.

Voor begeleid wonen (de proeftuinen in Kerkrade en Heerlen die in 2021/2022 van start gaan voor jongvolwassenen) is deze directe nabijheid 24 uur per dag niet noodzakelijk. Wel is frequente begeleiding nodig (vrijwel dagelijks) en is er sprake van geclusterd wonen. Omdat alle Parkstadgemeenten gebruik willen maken van het begeleid wonen-aanbod voor hun inwoners, maar niet alle gemeenten dit vanwege schaalgrootte zelf willen vormgeven binnen hun eigen gemeente, spreken we af om ook deze vorm van 'begeleid wonen' mee te nemen in onze gezamenlijke opgave voor Beschermd wonen.

Begeleid wonen (tekst uit de Uitvoeringsagenda 2021-2022)

Er is een groep jongeren is die geen 24-uurs zorg behoeft, maar wel dagelijkse begeleiding op weg naar zelfstandigheid. Door deze begeleiding te bieden voorkomen we dat deze jongeren in de opvang of beschermd wonen belanden, langer in jeugdhulp blijven dan noodzakelijk is of tussen wal en schip belanden. Het betreft hier geen beschermd wonen, maar een preventieve inzet voor jongvolwassenen die nog niet volledig zelfstandig kunnen wonen.

Wat gaan we niet gemeenschappelijk oppakken?

Beschermd wonen staat niet op zichzelf. Gemeenten zijn elk individueel aan zet als het gaat om preventie en vroegsignalering. Ook een passend aanbod bij uitstroom uit Beschermd wonen, zoals ambulante begeleiding, dagbesteding en ontmoeting, dus het lokale Wmo-aanbod, is van belang om mensen met een psychische kwetsbaarheid te ondersteunen. Deze zaken vult elke gemeente zelf in, waarbij we bij de inzet van het lokale aanbod in het belang van de cliënt wel streven naar een zo laagdrempelig mogelijke overgang tussen een Beschermd wonen-voorziening en het lokale aanbod.

4.4 Housing Parkstad

We hebben al jaren een "loket" voor de uitstroom van mensen uit (opvang en) BW.

Samen met de woningcorporaties en zorginstellingen houden we dit in stand. Jaarlijks worden er afspraken gemaakt hoeveel woningen voor de doelgroep ter beschikking gesteld worden.

Bij uitstroom zorgt Housing dat iemand op een goede woonplek terecht komt en begeleiding gecontinueerd wordt. Het lokale Wmo-aanbod speelt hierbij een belangrijke rol. Spreiding over de regio is een uitgangspunt bij het ter beschikking stellen van de woningen. Dat vinden wij belangrijk.

¹ https://vng.nl/sites/default/files/2021-07/richtlijn_regionale_afspraken_tussenvormen_bw_-_concept-juli-2021.pdf

Bij de verdere uitwerking van onze uitgangspunten (soepel op- en afschalen) heeft Housing ook een rol, ook al vindt zeker niet alle uitstroom plaats via Housing.

4.5 Afhankelijkheden

Beschermd wonen staat niet op zichzelf. Burgers die instromen in Beschermd wonen vormen een veelkleurig palet. Het zijn bijvoorbeeld jongvolwassenen die uit de intramurale jeugdzorg komen. Of het zijn mensen die dakloos waren en vanuit de Opvang naar Beschermd wonen worden geleid. Daarbij is óf burgers een beroep moeten doen op Beschermd wonen mede afhankelijk van het lokale Wmo-aanbod. Hoe beter we er als individuele gemeenten in slagen om mensen in hun eigen omgeving te ondersteunen met ambulante Wmo-begeleiding, hoe minder inwoners een beroep moeten doen op beschermd wonen. Ook komt het voor dat mensen eerst een Wmo-indicatie krijgen voor Beschermd wonen, maar dat zij na verloop van tijd uitstromen naar de Wet Langdurige zorg vanwege het chronische karakter van de hulpvraag.

En als burgers van Beschermd wonen (intramuraal) naar Beschermd thuis (extramuraal) gaan, hebben ze behoefte aan een geschikte woning. Ze willen zich welkom en geborgen voelen in de wijk. Beschermd wonen-cliënten doen vaak een beroep op de Participatiewet voor inkomen en bijzondere bijstand. Uitgestroomde BW-cliënten doen vaak een beroep op Wmo-begeleiding.

Er zijn dus tal van afhankelijkheden. Om burgers met een psychische kwetsbaarheid voldoende te ondersteunen, is er dus méér nodig dan Beschermd wonen. Deels valt dit buiten de reikwijdte van deze notitie, omdat het primair de taak is van elke afzonderlijke gemeente. Wat we wel gezamenlijk oppakken is:

- Algehele samenwerking BW (en MO);
- Voorzien in het begeleid wonen-aanbod voor jongvolwassenen, voornamelijk in de vorm van proeftuinen;
- Samenwerking met het Zorgkantoor (aansluiting en afstemming met Wlz);
- Samenwerking met de aanbieders van Maatschappelijke opvang in de Toegang (deels dezelfde doelgroep en zorgaanbieders);
- Blijven sturen op het aanpakken van knelpunten en het maken van samenwerkingsafspraken tussen sociale diensten;
- Huisvesting: afspraken over de woningvoorraad (prestatieafspraken regio Parkstad) en afspraken over huisvesting bij uitstroom (Housing Parkstad);
- Toezicht op de kwaliteit van de geboden begeleiding;
- Afspraken over de overdracht tussen BW (regionaal) en ambulante Wmo (lokaal) en vice versa. Hierbij horen ook de afspraken met Housing Parkstad.

5. Vormgeven samenwerking

Tot 2023 blijft de huidige situatie bestaan, waarbij de centrumgemeente Heerlen verantwoordelijk is voor het budget BW. Ook de voorgenomen invoering van het woonplaatsbeginsel (daarbij blijft de gemeente van herkomst financieel verantwoordelijk als een inwoner in een andere gemeente beschermd gaat wonen) is tot die datum uitgesteld. Ondanks het (lange) uitblijven van de financiële duidelijkheid zijn de Parkstadgemeenten doorgegaan met de inhoudelijke voorbereidingen van de doordecentralisatie zoals de ambulantiseringsopgave (zoveel mogelijk deelnemen áán en wonen ín de wijk) en het voorbereiden van regionale samenwerkingsafspraken.

Voor de periode 2023-2026 moet de vorm van samenwerking tussen de gemeenten formeel worden vastgelegd. Er dienen, conform de NvO, bindende afspraken te worden gemaakt over deze regionale samenwerking en de hierbij horende beleidsmatige en financiële kaders. Deze worden ter besluitvorming voorgelegd aan de raden.

5.1 Samenwerking

In de 'Visie opvang en beschermd wonen Parkstad 2018-2026' die begin 2018 door alle raden van Parkstad is vastgesteld, is het uitgangspunt vastgelegd dat wij in Parkstad gezamenlijk en in solidariteit de visie van Dannenberg uitwerken. Hierbij werken we vanuit het besef dat samenwerken noodzakelijk is om de zorg voor deze kwetsbare burgers goed uit te kunnen voeren. Maar hoe geven we vorm aan onze samenwerking?

Er zijn verschillende scenario's verkend. Daarbij is gezocht naar een samenwerkingsvorm die elke gemeente zeggenschap geeft op de belangrijkste aspecten, zowel beleidsmatig als financieel. Maar hoe zorgen we daarbij voor voldoende slagkracht, zonder het nodeloos ingewikkeld te maken in de vorm van een nieuwe uitvoeringsorganisatie? De aspecten die in de Norm voor Opdrachtgeverschap zijn vastgelegd waren daarbij leidend: één visie, samenwerking, toegang, zorgcontinuïteit, governance, bovenregionale inkoop en plaatsing, beperking administratieve lasten en gezamenlijke afspraken met aanbieders.

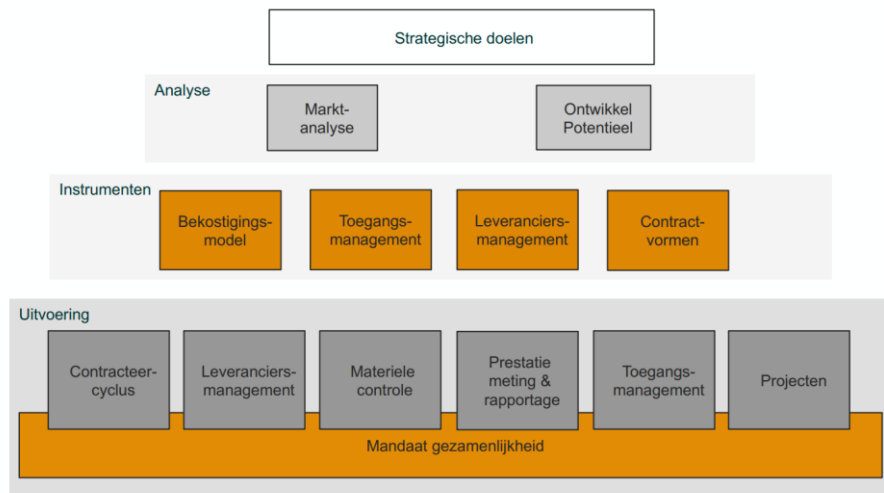
Uitkomst van deze verkenning is dat een centrumgemeenteconstructie nader uitgewerkt zal worden met stevige afspraken over:

- Een gezamenlijke toegang, met een eenduidig proces en indicatieprotocol, en participatie door alle gemeenten (niet "Heerlen beslist");
- Sturingsinformatie, inhoudelijk en financieel;
- Governance: in gezamenlijkheid sturen op beleid, inkoop en financiën;
- Afspraken over de verdeling van de kosten en baten.

Aan de projectorganisatie wordt de opdracht gegeven om dit scenario verder uit te werken tot samenwerkingsafspraken die ter besluitvorming aan de gemeenteraden kan worden voorgelegd.

6. Naar nieuwe afspraken per 2023

Voor de vertaling van de strategische doelen uit onze gezamenlijke visie naar de benodigde herijking van ons aanbod hebben we gebruikgemaakt van onderstaand model:

Dit model start vanuit de strategische doelen zoals verwoord in de visie, die we in 2018 hebben vastgesteld. De analyse van het huidige Beschermd wonen aanbod geeft inzicht in het aandeel van de aanbieders binnen Parkstad en geeft meer zicht op de doelgroepen. Vervolgens is het ontwikkelpotentieel bepaald aan de hand van ontwikkeldoelen die nodig zijn voor de middellange en lange termijn, teneinde de strategische doelen te realiseren. Dit wordt gebruikt om een invulling te geven aan de vier instrumenten waarmee je kunt sturen gedurende de contractperiode, namelijk:

- Bekostigingsmodel
- Toegangsmanagement
- Leveranciersmanagement
- Contractvorm

In onderstaande paragrafen wordt aangegeven welke input (resultaten) dit heeft opgeleverd. Deze input zal door de projectorganisatie nader worden uitgewerkt.

6.1 Doelstellingen

We zijn tot de volgende ontwikkeldoelstellingen gekomen, die we tijdens een bijeenkomst met aanbieders en ketenpartners hebben geformuleerd:

1. Aanbieders zetten zoveel mogelijk in op de ontwikkeling van zelfredzaamheid zodat cliënten op den duur de stap richting zelfstandigheid kunnen maken;
2. Samenwerkende aanbieders committeren zich om voor alle BW-cliënten een oplossing te bieden. Vraag en aanbod sluiten op elkaar aan om maximaal non-exclusie te bereiken;
3. De cliënt heeft geen last van de gemeentelijke organisatie van de toegang tot BW (verschillen lokaal, regionaal);
4. Aanbieders en het Toegangsteam werken in vertrouwen met elkaar samen in het organiseren van passende hulp en ondersteuning voor en rondom elke cliënt;

5. Elke cliënt die bij het Toegangsteam wordt aangedragen, ontvangt zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen de wettelijke termijn van acht weken, een besluit over de aangevraagde zorg. Indien blijkt dat BW toch niet passend is, gaat het Toegangsteam samen met de cliënt en andere betrokkenen op zoek naar een passend alternatief;
6. Bij het afschalen van BW naar reguliere Wmo-begeleiding is er structureel sprake van continuïteit in de hulpverlening. Gezorgd wordt dat er bij de overstap naar reguliere Wmo-begeleiding altijd een warme overdracht plaatsvindt. Daar waar nodig wordt de begeleiding door de BW-begeleider voor een bepaalde periode gecontinueerd;
7. Het budget (de lumpsum) dat de gemeenten samen voor Beschermd wonen beschikbaar stellen is leidend;
8. Aanbieders dragen actief bij aan de verzameling van data op cliëntniveau. De opbrengst hiervan dient als input voor 1) gemeentelijke duiding van wat er met de cliënt gebeurt, 2) contractmanagementgesprekken vanuit de regio met de aanbieders en 3) inzicht in het benodigde toekomstige aanbod;
9. Samenwerkende aanbieders zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een meer soepele overgang en een dekkend aanbod voor de doelgroep 18-/18+.

6.2 Ontwikkelopgaven

De uitwerking van de regionale visie focust op het creëren van een dekkend zorglandschap voor Beschermd wonen in de regio Parkstad. Binnen het reguliere (zin-)aanbod is nu onvoldoende specifieke zorg voor bepaalde doelgroepen beschikbaar. Om te ontwikkelen is er een aantal concrete opgaven te onderscheiden.

Het gaat om de volgende ontwikkelopgaven:

Overgang op 18-jarige leeftijd van verblijf in het kader van de Jeugdwet naar de Wmo (Beschermd wonen/begeleid wonen)

Indien een jeugdige intramuraal verblijf heeft en 18 wordt moet deze nu vaak verhuizen vanwege een wijziging in de financiering (overgang van de Jeugdwet naar de Wmo). De ontwikkelopgave is hier dat jeugdigen geen last dienen te hebben van het feit dat ze 18 worden. We willen het mogelijk maken dat adolescenten wanneer ze 18 worden op dezelfde plek kunnen blijven wonen, wanneer dit zorginhoudelijk wenselijk is. We willen dan ook één of meerdere jeugdhulpaanbieders contracteren. Ook de proeftuinen voor begeleid wonen vallen onder deze ontwikkelopgave. De evaluatie van deze proeftuinen in 2023 zal inzichtelijk maken wat dit aanbod toevoegt voor de doelgroep.

Jongvolwassenen met autisme

Er zijn veel mensen met een stoornis die binnen het autismespectrum (ASS) valt. Een klein deel van hen heeft behoefte aan Beschermd wonen. Een te onderscheiden groep binnen de totale doelgroep van Beschermd wonen en de totale doelgroep van mensen met autisme, vormen de jongvolwassenen die de stap naar zelfstandig wonen willen maken maar daarbij intensieve begeleiding nodig hebben. De ervaring van het toegangsteam opvang en beschermd wonen (TOBW), is dat er binnen het huidige reguliere aanbod onvoldoende passende zorg voor hen is. Ontwikkelopgave voor aanbieders is om samen met de gemeenten in kaart te brengen hoe groot deze vraag is, en wat er nodig is.

LVB in combinatie met verslavingsproblematiek en/of psychiatrie

Een andere te onderscheiden doelgroep waarvoor het vaak moeilijk is om passende zorg te vinden is: jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking, in combinatie met verslavingsproblematiek en/of psychiatrische klachten. Het is een kwetsbare doelgroep die bij ontoereikende zorg vaak in de problemen komt. Ontwikkelopgave voor aanbieders is om samen met de gemeenten in kaart te brengen wat de vraag is en wat er nodig is.

Ontwikkelingsgerichte dagbesteding

Ontwikkelingsgerichte dagbesteding is een belangrijk onderdeel van Beschermd wonen. Wij willen met aanbieders onderzoeken hoe er intensiever invulling gegeven kan worden aan ontwikkelingsgerichte dagbesteding. Uitgangspunt hierbij is dat de dagbesteding aansluit bij de interesses en het ontwikkelingspotentieel van de cliënt. We streven ernaar dat BW-cliënten gewoon onderdeel kunnen uitmaken van de samenleving. Als het kan wordt aangesloten bij activiteiten/initiatieven die er in de wijk al zijn.

6.3 Instrument Toegang

Voor de toegang tot Beschermd wonen zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Gezamenlijk toegangsteam voor de regio Parkstad met vaste medewerkers vanuit in principe alle gemeenten. De deelname van alle gemeenten bevordert het soepel op- en afschalen naar Wmo-begeleiding;
- Indien bij toegang BW blijkt dat BW toch niet passend is, gaat betrokken BW consulent samen met de cliënt, lokale Wmo consulent en andere betrokkenen op zoek naar een passend alternatief;
- Vanuit het gezamenlijke toegangsteam wordt naast het afgeven van indicaties ook op casus-niveau regie gevoerd op doelstellingen en op het proces (opvolging van de zorg). Periodiek wordt geëvalueerd met cliënt en aanbieder;
- Het stellen van de indicatie en de begeleidingsdoelen is een taak van de gemeenten (toegangsteam), hoe invulling te geven aan deze doelen is de taak van de aanbieder. In de praktijk is dit altijd een samenspel tussen toegang en aanbieders. Kennis en expertise van aanbieders wordt gebruikt om een goede afweging te kunnen maken over een plaatsing in BW.
-

Dit zijn uitgangspunten waar de werkgroep Toegang aanscherping/verdere invulling aan gaat geven.

6.4 Instrument Leveranciersmanagement

- Er wordt een selecte groep aanbieders gecontracteerd die gezamenlijk verantwoordelijk is voor het leveren van passende zorg voor alle cliënten Beschermd wonen uit Parkstad. Uitgangspunt hierbij is dat de aanbieders gezamenlijk in staat moeten zijn om alle zorgvormen (eventueel met onderaannemerschap) te kunnen bieden;
- Aanbieders zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het ontwikkelen van ontbrekend aanbod;
- Gezamenlijkheid in de opdracht aan de aanbieders wordt geformaliseerd in een samenwerkingsovereenkomst. In deze overeenkomst worden afspraken gemaakt over visie, ambitie en doelstellingen voor de komende 4 jaar.

Bovenstaande zijn uitgangspunten waar de werkgroep Inkoop aanscherping/verdere invulling aan gaat geven.

6.5 Instrument Bekostiging

De huidige bekostigingswijze (subsidie) kent een aantal elementen die in de huidige situatie als aantrekkelijk worden ervaren. Subsidie geeft de aanbieders de mogelijkheid om binnen het budget makkelijk op en af te schalen en kent weinig administratieve lasten. Er lijkt in deze fase geen aanleiding te zijn voor het kiezen van een andere bekostigingswijze.

Aandachtspunten bij de nieuwe inkoop zijn wel dat er een goeie verdeling van de middelen tussen gemeenten moet komen. De uitwerking hiervan is belegd bij de werkgroep financiën.

De vertrekpunten zijn:

- Inkopen van de beschikbaarheid van een aantal intramurale en/of extramurale plekken;
- Lumpsum biedt voldoende ruimte voor aanbieders om te investeren in innovatie;
- Lumpsum is voldoende hoog om aanbieders ruimte te geven om naast de reguliere cliënten ook cliënten met een meer ingewikkelde zorgvraag op te nemen.

6.6 Instrument Contractvormen

Contractduur en tussentijdse toetreding

We willen een langdurige samenwerking met aanbieders aangaan. De huidige manier van contracteren en bekostigen (subsiëren met een lumpsum) biedt juridisch voldoende zekerheid voor aanbieders om aan de slag te gaan met de gewenste samenwerking en ontwikkelopgaven.

Kwaliteitseisen

Een regionaal kwaliteitskader 'Beschermd wonen' vormt het uitgangspunt voor de te stellen kwaliteitseisen.

Dit zijn de uitgangspunten waar de werkgroep Inkoop aanscherping/verdere invulling aan gaat geven.

7. Financiën

We zien de opgave om een goed aanbod te hebben voor onze inwoners die Beschermd wonen nodig hebben als een regionale opgave. Dit sluit ook aan bij de landelijk door alle gemeenten in VNG-verband overeengekomen Norm voor Opdrachtgeverschap, waarin samenwerken en solidariteit afgesproken zijn.

De afspraak dat we op basis van solidariteit samenwerken, betekent ook dat we op basis van solidariteit aan de kosten, zowel de zorgkosten als de uitvoeringskosten, zullen bijdragen. Heerlen ontvangt niet meer als centrumgemeente alle rijksmiddelen. Vanaf 2023 krijgen alle gemeenten budget. Er is een landelijk ingroeipad van 10 jaar. In die periode verschuiven de middelen steeds meer naar alle gemeenten. In dezelfde 10 jaar worden de rijksmiddelen ook herverdeeld tussen de gemeenten / regio's. Was tot nu toe sprake van een budget, gebaseerd op historische bedragen, vanaf 2023 geldt een objectief verdeelmodel. Parkstad is in dit proces een nadeel-regio. Wij ontvangen tot nu toe een hoge bijdrage, die wordt minder. Het ziet er echter naar uit dat het voldoende zal blijven om onze ambities waar te maken.

Onderstaand het overzicht uit de septembercirculaire 2021 van de middelen die elke gemeente ten behoeve van BW ontvangt.

septembercirculaire		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
	Heerlen historisch	29.218.153	28.129.885	25.351.668	18.934.704	13.600.942	9.166.586	5.474.215	2.405.160	0	0	0	0
	Heerlen objectief	0	0	1.009.449	3.568.166	5.665.964	7.380.571	8.773.994	9.901.811	10.746.729	10.566.764	10.386.799	10.200.834
	Overige gemeenten	0	0	1.359.491	4.805.479	7.630.719	9.939.891	11.816.503	13.335.406	14.473.312	14.230.941	13.988.572	13.746.201
	Regio totaal	29.218.153	28.129.885	27.720.607	27.308.350	26.897.625	26.487.047	26.064.712	25.642.377	25.220.041	24.797.706	24.375.371	23.953.035
Overige gemeenten	Landgraaf	0	0	308.091	1.089.028	1.729.290	2.252.599	2.677.881	3.022.098	3.279.973	3.225.046	3.170.120	3.115.193
	Kerkrade	0	0	416.374	1.471.783	2.337.074	3.044.309	3.619.062	4.084.260	4.432.768	4.358.537	4.284.306	4.210.075
	Brunssum	0	0	234.803	829.972	1.317.930	1.716.755	2.040.872	2.303.207	2.499.739	2.457.878	2.416.018	2.374.157
	Voerendaal	0	0	98.521	348.248	552.990	720.334	856.330	966.403	1.048.866	1.031.302	1.013.737	996.173
	Simpelveld	0	0	74.926	264.847	420.556	547.823	651.250	734.962	797.676	784.318	770.960	757.602
	Beekdaalen	0	0	226.776	801.601	1.272.879	1.658.071	1.971.108	2.224.476	2.414.290	2.373.860	2.333.431	2.293.001
				1.359.491	4.805.479	7.630.719	9.939.891	11.816.503	13.335.406	14.473.312	14.230.941	13.988.572	13.746.201

Er zijn verschillende mogelijkheden waarop we als gemeenten kunnen bijdragen aan de kosten. In de eerder vastgestelde visie en uitvoeringsagenda's is opgenomen dat we de regionale voorzieningen samen in stand zullen houden en bekostigen. Dit doet eer aan het begrip solidariteit. In hoofdstuk vier is opgenomen wat we verstaan onder de regionale voorzieningen.

Hoe dragen we daaraan bij? En wat doen we met overschotten en tekorten?

Er zijn diverse varianten mogelijk: naar rato van de rijksbijdrage die elke gemeente ontvangt, naar rato van inwonertallen of met toepassing van het woonplaatsbeginsel. Uitgangspunt is dat we de regionale voorzieningen samen betalen. Dit doen we op basis van een gedegen raming van de kosten (een begroting). De inschatting is dat het rijksbudget dat we ontvangen ruim voldoende is om de voorzieningen gezamenlijk te bekostigen. De verwachting is ook dat we zeker de eerste jaren niet het volledig budget nodig hebben en er sprake is van een overschot.

Daarnaast is de ervaring van de centrumgemeente in de afgelopen jaren dat de rijksbijdrage ieder jaar omhoog gaat. Niet alleen vanwege een prijsindexering maar ook vanwege een zgn. arsenaalgroei: de toenemende vraag. De rijksmiddelen die niet nodig zijn, behoudt elke gemeente om lokaal

in te zetten. Preventie kan hierdoor ook vorm krijgen. We starten meteen vanaf 2023 met deze manier van financieren.

De historische middelen van Heerlen worden als eerste ingezet. Als deze onvoldoende zijn, wordt het tekort door alle gemeentes samen gedragen. Hiervoor zijn de genoemde varianten aan de orde (rijksbijdrage, inwoneraantallen en woonplaatsbeginsel).

De voorkeuren van de gemeentes met betrekking tot de varianten verschillen. We zullen deze in de komende tijd dan ook verder uitwerken, waarbij mogelijk een compromis gerealiseerd kan worden. Te denken valt aan een bijdrage naar rato van de rijksmiddelen, waarbij de gemeentes voor wie dit nadelig is ten opzichte van bijdragen voor de cliënten die volgens het principe van "woonplaatsbeginsel" tot hun verantwoordelijkheid behoren, gecompenseerd kunnen worden.

In 2025 wordt de verdeelsleutel geëvalueerd, mede aan de hand van data en ervaringscijfers.

8. Data en Monitoring

In het licht van de doordecentralisatie is er behoefte aan informatie over de cliëntpopulatie Beschermd wonen op lokaal niveau. Met betrekking tot de keuze van de indicatoren sluiten we aan bij de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein en hebben deze aangevuld met indicatoren die wij in onze regio van belang achten.

Indicatoren Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein:

- Aantal inwoners in Beschermd wonen per regio
- Leeftijd
- Type huishouden
- Inkomen
- Uitkering
- Zorggebruik voorafgaand aan instroom Beschermd wonen-traject
- Zorggebruik Wmo binnen 0,5 jaar, 1 jaar en 2 jaar na uitstroom Beschermd wonen-traject

Aanvullende indicatoren:

- Aantal cliënten (per instelling, per type zorg, per leeftijdscategorie)
- Gemeente van herkomst
- Wachttijden
- Doorstroom
- Uitstroom
- Bezetting locaties
- Uitstroom naar Wlz
- Kosten (totaal, per locatie, per type zorg) i.r.t. begroting

In de huidige situatie leveren alle aanbieders managementinformatie aan, maar elke aanbieder doet dit op een eigen manier waardoor deze niet eenduidig is en daardoor moeilijk te vergelijken. We werken aan een managementinformatiesysteem om bovenstaande indicatoren op een goede wijze vast te leggen en te monitoren.

9. Het vervolg

Deze notitie wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de individuele colleges van Parkstad. Na vaststelling van deze notitie zal de projectorganisatie de in de notitie beschreven opdrachten nader uitwerken tot voorstellen.

Deze voorstellen zullen medio 2022 aan de colleges en raden ter besluitvorming worden voorgelegd, zodat we op 1 januari 2023 klaar zijn voor de doordecentralisatie.

Deze opdrachten zijn:

Het uitwerken van meerjarige financiële afspraken

Er zal door de werkgroep financiën een voorstel uitgewerkt worden voor de meerjarige financiële afspraken tussen gemeenten en de uitwerking van het scenario voor de bekostiging van de zorgkosten en uitvoeringskosten. Dit voorstel met financieel kader zal voor de zomer aan de raden ter besluitvorming worden voorgelegd, zodat dit meegenomen kan worden in de gemeentebegrotingen 2023 en verder.

Het uitwerken van de gemeenschappelijke toegang en het kwaliteitskader

De werkgroep toegang gaat aan de slag met het uitwerken van de gemeenschappelijke toegang voor de Parkstadgemeenten. Daarnaast wordt er een uniform te hanteren kwaliteitskader opgesteld.

Het contracteren van het benodigde aanbod voor beschermd wonen

De werkgroep inkoop gaat aan de slag met het verder uitwerken van het inkoopkader tot een inkoop/aanbestedingsleidraad en gaat vervolgens op basis hiervan over tot het inkopen van het benodigde aanbod beschermd wonen per 1 januari 2023. Daarbij hoort ook het maken van afspraken met de te contracteren partijen over het contract- en leveranciersmanagement.

Het uitwerken van een samenwerkingsvorm/governance voor de Parkstadgemeenten

Er zal een voorstel uitgewerkt worden voor de samenwerkingsvorm/governance waarbinnen de Parkstadgemeenten met elkaar samenwerken op het gebied van Beschermd wonen. Dit voorstel bevat afspraken over de besluitvoorbereiding, besluitvorming en uitvoering van Beschermd wonen in Parkstad. De samenwerkingsvorm/governance wordt na de zomer in 2022 ter besluitvorming aan de gemeenteraden voorgelegd.